

Pouk, ki navduši

Mateja Velkavrh
Osnovna šola Žiri

Bralna učna strategija VŽN pri predmetu družba v 5. razredu

Povzetek: Še danes se nam pogosto dogaja, da pojem pismenost omejimo zgolj na zmožnost branja, pisanja in računanja. V nacionalni raziskavi pismenosti (International Adult Literacy Survey, 1998) preberemo: »Pismenost pomeni sposobnost razumevanja in uporabe informacij iz različnih pisnih virov za delovanje v vsakodnevni dejavnosti odraslih v družini, na delovnem mestu in v okolju ter za doseganje lastnih ciljev in za razvoj lastnega znanja in potencialov.« V pouk družbe sem vključila bralno učno strategijo VŽN z namenom, da stopim korak bliže k pismenosti petošolcev na otrokom privlačen način.

Ključne besede: bralna pismenost, drugo vzgojno-izobraževalno obdobje, bralna učna strategija VŽN.

KWL Reading Strategy in the Subject of Social Studies in the 5th Grade. Abstract: It still often happens today that we limit the notion of literacy to the mere ability to read, write and calculate. The International Adult Literacy Survey (1998) has the following to say: "Literacy is the ability to understand and use information from various written sources in order to perform everyday adult activities in families, at the workplace and in society, and to achieve one's goals and develop one's own knowledge and potential." I have incorporated the KWL reading strategy in social studies lessons in order to take a step further towards the literacy of fifth-graders in a manner that children find appealing. **Key words:** reading literacy, 2nd educational triad, KWL reading strategy.

Uvod

Zavedamo se, da je funkcionalna pismenost učencev temelj za njihovo nadaljnje izobraževanje, za študij, za delovanje na poklicnem področju in širše, za delovanje v družbi. V šolo prihajajo učenci z različnim predznanjem, vedenjem in različnimi sposobnostmi. V mislih moramo imeti zlasti učno šibkejšo učence, za katere učinkovito branje pomeni še toliko večjo oviro. Prav zato moramo biti učitelji seznanjeni z bralnimi učnimi strategijami in jih obvladati, da jih lahko v praksi preizkusimo in se zavestno odločamo o izbiri ustrezne bralne strategije za različne učence.

Strategija VŽN spada med kompleksne učne strategije in jo je smiselno uporabljati pri različnih predmetih.

Strategija VŽN pomeni:

- **V – VEM:** aktiviranje predznanja oz. priklic iz dolgoročnega v kratkoročni spomin (Učenci povedo vse, kar že vedo o napovedani temi.)

- **Ž – ŽELIM IZVEDETI:** spodbujanje naravne radovednosti – motiviranost za učenje (Učenci postavijo vprašanja o tem, kaj želijo izvedeti.)
- **N – NAUČIL SEM SE:** Učenci preberejo gradivo, odgovorijo na vprašanja, dodajo druge pomembne informacije iz gradiva.

Bralna učna strategija VŽN poteka v treh korakih. Učenci si dejavnosti pri posameznih etapah zapisujejo v posebni preglednici.

V: Kaj že vem?	Ž: Kaj želim izvedeti?	N: Kaj sem se naučil?

Prvi in drugi stolpec učenci izpolnijo pred branjem, tretjega pa ob koncu enote.

Bralna učna strategija VŽN pri pouku družbe

Osnovna šola, na kateri sem zaposlena, je že nekaj let aktivno vključena v projekt Bralna pismenost. Učitelji smo v tem obdobju preizkusili več različnih metod za izboljšanje kakovosti branja in s tem tudi razumevanje prebranega. Zadnje predavanje v okviru prej omenjenega projekta je zajemalo med drugim tudi različne bralne učne strategije, ki bi jih učitelji uporabili pri delu z učenci.

Ko sem razmišljala, kako bi eno izmed ponujenih strategij vključila v pouk, sem se odločila za strategijo VŽN pri predmetu družba.

Skozi več kot desetletje mojega poučevanja v petem razredu se je izkazalo, da je tema o Rimljanih v naših krajih za učence izjemno zanimiva in privlačna. Učenci so vsakokrat že ob napovedi teme

zelo radovedni in komaj čakajo, da o tem izvedo kaj več. Prav ta izkušnja me je vodila k odločitvi, da bodo Rimljani več kot ustrezna tema za samostojno delo in učenje.

Ker sem se zavedala, da je ena šolska ura za takšno obliko dela premalo, sem tokrat izvedla pouk v blok uri.

Izvedba strategije v praksi

Učence sem najprej vprašala, ali se spomnijo, katero zgodovinsko obdobje sledi obdobju prazgodovine (tega smo že obravnavali). Z odgovorom niso imeli težav, zato sem lahko takoj napovedala obdobje, s katerim se bodo seznanili v nadaljevanju. To je obdobje starega veka.

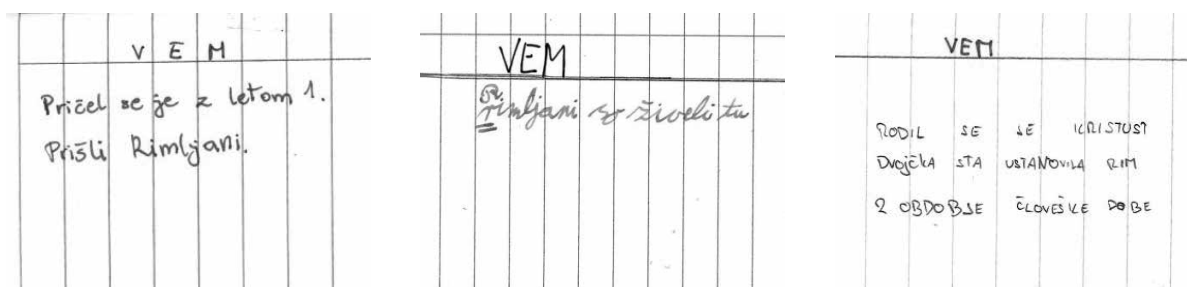
Učenci so že na začetku obravnavanja zgodovine človeštva v svoje zvezke nalepili časovni trak, na katerem sproti barvajo posamezna zgodovinska obdobja.

Slika 1: Časovni trak zgodovine človeštva

Na časovnem traku so poiskali omenjeno obdobje in ta del pobarvali z zeleno barvo.

Nato pa sem uporabila učno strategijo VŽN. List v zvezku so razdelili na tri stolpce ter v prvi stolpec vpisali besedo VEM. Učenci so zapisovali vse, kar že vedo o tem obdobju, in na kratko poročali o tem, kar so zapisali.

Slika 2: Zapisi treh učencev Kaj že vem?

Potem so v drugi stolpec vpisali Kaj želim vedeti? in izpolnili tudi to. Ponovno so poročali.

KAJ SI ŽELIM IZVEDETI	KAJ SI ŽELIM IZVEDETI	KAJ SI ŽELIM IZVEDETI
Življenje ljudi in njihov razvoj, najdbe v tistem času, napredki, slovnica, živalski razvoj, živali v tistem času	Vse ~~to~~ so živali v stari vek, kakšna kultura je bila, kako so se obnašali.	KAKŠNA OBLAČILA SO IMELI KJE SO BIVALI NAJDBE IZ TEGA OBDOBJA KDO GA JE ZAZNAVAL KJUR SE JE V NJEM ŠE ZAPODLO

Slika 3: Zapisi treh učencev Kaj želim vedeti?

Pogovorili smo se o učnih ciljih, ki jih želimo doseči v obravnavi:

- spoznavali bomo življenje ljudi v starem veku in ga primerjali z današnjim,
- spoznali bomo tudi Rimljane, ki so v tem obdobju živeli v naših krajih.

Povedala sem, da se bodo tokrat učili ob gradivu sami, jaz pa jih bom pri tem le usmerjala.

- Vsem učencem sem dala enaka navodila:
- Odpri učbenik na strani 77 in preberi naslov besedila.
- V kratkem času iz učbenika preberi povzetek, ki je na strani 79.
- Na straneh 77 do 79 si oglej vse slike in preberi besedilo, ki je v sivem okvirčku ob vsaki sliki.

Ko so vsi učenci opravili zgoraj omenjene naloge, sem podala še pomembno informacijo, da so naloge na treh učnih listih, da naloge rešujejo tako, kot si sledijo na listu, in da pridejo po nov list šele takrat, ko so predhodnega izpolnili v celoti.

Vsak učenec je dobil učni list z nalogami, ki jih je reševal ob branju.

Rimljani v naših krajih – učni list

1. **Preberi prvi odstavek.** V eni povedi napiši bistvo prvega odstavka.

---

2. **Preberi drugi odstavek.** Napiši tri vprašanja o tem delu besedila.

1. _____
2. _____
3. _____

3. Črne pike na nemi karti označujejo mesta, ki so jih na našem ozemlju ustanovili Rimljani. **Preberi tretji odstavek.** Vpiši rimska imena mest.

4.

Vir: SLOVENIJA, naravne in družbeno geografske značilnosti; DDU UNIVERZUM, Ljubljana.

ZA RADOVEDNE:

V Atlasu Družba in jaz lahko pobrskaš in poiščeš še nekaj imen rimskih mest.

Dveh imen ti še ni uspelo najti. Doma razišči, za kateri mesti gre.

5. Oglej si **zemljevid** v učbeniku, ki prikazuje rimsko državo v starem veku. Iz povzetka prepisi poved, ki bi jo lahko zapisal pod ta zemljevid.

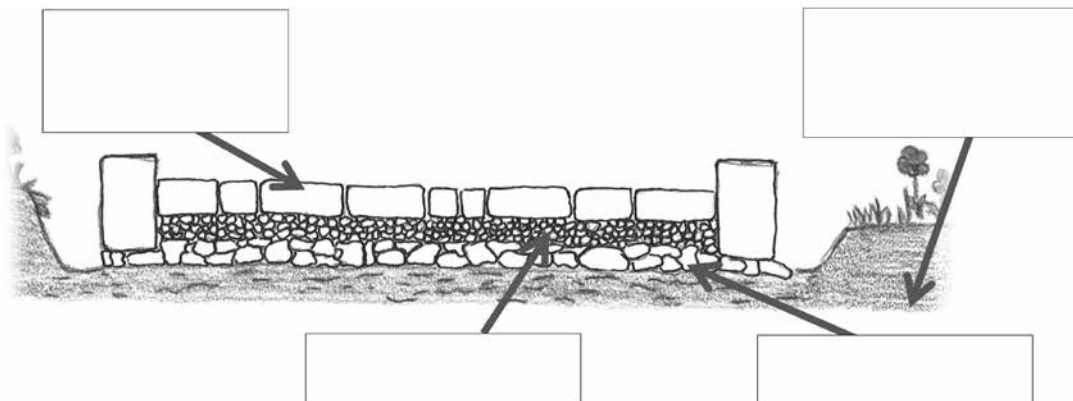
---

6. **Preberi četrti odstavek.** Izpiši poved, ki pojasnjuje bistvo tega odstavka.

Na spodnji sliki, ki prikazuje gradnjo rimske ceste, vpiši ustrezna imena za posamezne plasti in dele ceste.

7. **Preberi peti odstavek.**

Razloži besedno zvezo »daleč s severa«. (Kje naj bi to bilo?)

Kje bi lahko našel definicijo besede JANTAR? Poišči jo in jo prepisi.

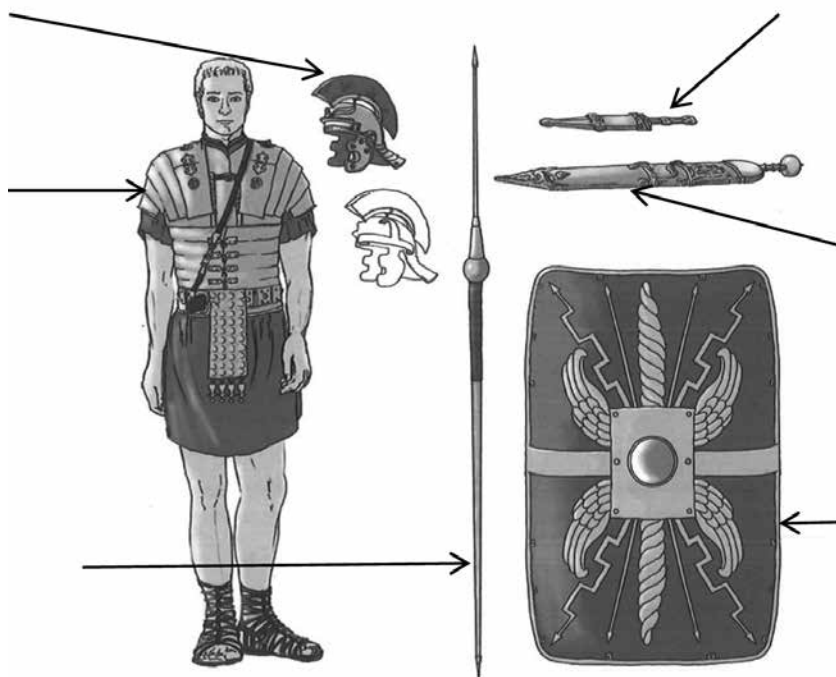
Katero blago so trgovci tovorili po cestah?

---

8. **Natančno preberi** šesti odstavek. Dopolni spodnjo poved.

Na sliki je rimski vojak, ki je bil pešec. Pravimo mu tudi _____.

Poimenuj njegovo opremo. Glej sliko, dostopno na: http://vesture.eu/index.php/Att%C4%93ls:Roma_legionar.jpg (13. 3. 2017).

Običajni rimski vojak (Vir: Umek, M., Janša Zorn, O. [2010]. *Družba in jaz 2: učbenik za 5. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan. Str. 57). Objavljeno z dovoljenjem založbe Modrijan.

9. **Preberi še sedmi odstavek.** Dopolni spodnje povedi.

V deželah, ki so jih Rimljani osvojili, so uvajali _____ jezik.

Od Rimljanov smo prevzeli tudi _____ številke.

Ko so učenci končali reševanje nalog, smo te temeljito pregledali in se pogovorili o njih. Učenci so si sproti dopolnjevali odgovore ali jih po potrebi popravljali.

V zadnjem delu ure so učenci nova spoznanja in znanja vključili v zapis v zvezek. Projicirala sem besedilo z manjkajočimi ključnimi besedami. Učenci so besedilo prepisovali in ga sproti in samostojno dopolnjevali.

ZAPIS V ZVEZEK

RIMLJANI V NAŠIH KRAJIH

Pred skoraj _____ leti so naše ozemlje osvojili _____. Našemu ozemlju so vladali skoraj _____ let. Temu času pravimo _____.

Najprej so prišli _____. Ti so prebivali v _____. Za njimi so prišli trgovci in _____.

Rimljani so ustanavljali mesta. Na naših tleh so nastala: _____, _____, _____ in še nekatera druga.

Rimljani so bili mojstri v gradnji _____. Razdalje na cestah so označevali s posebnimi kamni, imenovanimi _____.

Rimljani so imeli mogočno vojsko. Običajni rimski vojak je bil pešec, imenovan _____.

Od Rimljanov smo prevzeli _____ in _____.

Zadnjih nekaj minut so učenci v svojih razpredelnicah izpolnili še tretji stolpec **NAUČIL SEM SE**.

SEM	SE	NAUČIL
		<p>zelo veliko o Rimljanih, da so Rimljani bili dobri v gradnji cest, vodovodov, hiš, od njih smo prevzeli rimske številke in črke. Gradili so zelo lepe mozaike. Spoznala sem legionarja in njegovo opremo. Da so prišli vojaki, trgovci, obrtniki. kako je potekal njihov krst in izvedela sem kakšna so ~~imeli~~ imeli stranišča. Natančneje sem se naučila o Rimski Emoni.</p>
		<p><i>sem se naučila</i> <i>imeli mogočno vojsko, vodovode, kanalizacije, ceste, mesta v dolini, proste imeli so forum, obrambni jarki, imeli stranišča, topla imeli, sluzalnice, talno ogrevanje, verodolji v več logov</i></p>
		<p>SEM SE NAUČIL RIMLJANI SO DOBRI GRADNENIKI, INŽENIRJI, NA NAŠE OZEMLJE SO PRIŠLI PRED PRIBLIŽNO 2000 LETI, TU BILI PRIBLIŽNO 500 LET, ZGRADILI ETRURKI V OBDOBJU S S VHOPI HOPIKI V TERME, IMELI JAVNA STRANIŠČA, TALNO IN STENILO KOREVAJE, OD NJIH SO PREVZELI LATINSKO IN RIMSKE ŠTEVILKE, IMELI KANALIZACIJO, ZBOVČNI ČELIČI, RESTOVANJE NEVI DUNUM, VOJAKI-LEGIONARJI</p>

Slika 4: Zapis treh učencev NAUČIL SEM SE

Sklep

Tak način dela se je izkazal za izredno motivacijskega in učinkovitega. Učenci so z velikim veseljem in zavzetostjo izpolnjevali naloge, se vanje poglobljali in uživali pri tem. Kot učiteljica vidim prednost takšnega načina dela tudi v individualizaciji in diferenciaciji pouka. Učenci so delali v svojem tempu, uspešnejši so se lahko preizkusili še v dodatni, nekoliko zahtevnejši nalogi. Pomembno se mi zdi, da so bili pri takšnem načinu dela uspešni in aktivni tudi učenci s slabšimi bralnimi sposobnostmi.

Ugotavljam, da so si po takšnem delu zapomnili več kot učenci prejšnjih generacij, pri katerih je obravnava učne snovi potekala frontalno. Menim, da je bralno učna strategija VŽN primerna pri vseh predmetih, ne pa za vsa besedila. ■

Literatura

1. <http://pismenost.acs.si/?id=45> (8. 12. 2014).
2. Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
3. Umek, M., Janša Zorn, O. (2012). Družba in jaz 2: učbenik za 5. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.
4. Umek, M., Janša Zorn, O. idr. (2004). Atlas Družba in jaz: družba za 4. in 5. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

